

Justis- og beredskapsdepartementet

Bergen, 4. desember 2020

Høringsuttalelse – Ny lov om erstatning fra staten til voldsutsatte

Det vises til høringsbrev på departementets nettsider av 4. september 2020. Bergen Familie Advokat har lang erfaring som bistandsadvokatfirma, og hjelper jevnlig klienter med å skrive søknader om voldsoffererstatning, både gjennom og utenom bistandsadvokatordningen. Vi vil med dette fremsette våre synspunkter til lovforslaget, basert på disse erfaringene.

1. Formål om en effektiv ordning

Bergen Familie Advokat (BFA) støtter tiltak som vil effektivisere dagens voldsoffererstatningsordning. Vi opplever i mange tilfeller at våre klienter synes det er en stor påkjenning å igangsette en søknadsprosess fordi det medfører å ta opp igjen svært traumatiske hendelser, med risiko for retraumatisering. Den lange saksbehandlingstiden er derfor krevende å stå i for de fornærmede.

BFA er derfor positiv til forslaget om en automatisert utbetaling av erstatning til volds ofre i tilfeller der det foreligger dom, hvorpå staten krever regress av skadevolder.

En effektivisering av voldsoffererstatningsordningen må imidlertid ikke gå ut over de voldsutsattes mulighet til å få erstatning. Det er allerede i dag en høy avslagsprosent, blant annet grunnet en streng praktisering av beviskrav, foreldelsesregler med mer. Vi kommer tilbake til dette under.

2. Krav om sivil søksmål og dom for erstatning

BFA er svært kritisk til forslaget om at volds ofre må gå til sivil søksmål mot skadevolder og få dom for erstatning i tilfeller der påtalemyndigheten har henlagt saken etter bevisets stilling eller på grunn av foreldelse. Dersom dette forslaget innføres, er vår påstand at det vil bli *umulig* for det store flertallet av volds ofre å få erstatning.

Vi erfarer gjennom møter med våre klienter at det er svært krevende i seg selv å *anmelde* straffbare forhold, særlig der voldsutøver er (tidligere) partner eller familie. Mange av våre klienter orker ikke tanken på å sitte i en rettssal og forklare seg om det traumatiske de har opplevd. Allerede på grunn av dette er det mange voldsutsatte som lar være å anmelde.

For flere av de som likevel våger å anmelde forhold(ene), er resultatet en henleggelse på grunn av bevisets stilling som følge av de strenge beviskravene i strafferetten eller fordi forholdene er foreldet. Forskning viser at det i gjennomsnitt tar over 17 år fra første gang et barn blir utsatt for seksuelle

overgrep til det forteller noen andre om det.¹ I mange tilfeller vil dermed den strafferettslige saken være foreldet før offeret anmelder til politiet.

Fra anmeldelse til henleggelse tar det gjerne svært lang tid. Etter dette er det ikke alle som orker å gå inn i en *søknadsprosess* om voldsoffererstatning fordi de allerede opplever at de ikke har blitt hørt og trodd. En søknad kan likevel sendes inn av oss bistandsadvokater, og dermed skåne klienten mest mulig for prosessen videre.

Et krav om sivilt søksmål vil stille helt andre krav til voldsopfrene. Voldsopfrene må for det første være villige – og i stand til – å påta seg en enorm økonomisk risiko. De risikerer ikke bare å måtte betale egne sakskostnader, men også motpartens sakskostnader dersom de taper saken. Det kan fort være snakk om 100 000-150 000 kroner for én runde i retten, som ofte er tilsvarende det voldsopfre får utbetalt i for eksempel oppreisningserstatning etter dagens praksis. Dersom saken krever spesialistutredninger, som ofte vil være av vesentlig betydning for å ha gode nok bevis for saken, vil det gjerne legges til flere titalls tusen på toppen av regningen.

For det andre må voldsopfrene tåle den store merbelastningen det er å møte voldsutøver i retten. Mange av våre voldsutsatte klienter har for eksempel blitt påført posttraumatisk stresssyndrom (PTSD). Det vises til andre høringsuttalelser om dette. Slike tilstander vil i mange tilfeller gjøre voldsofferet *medisinsk sett* ute av stand til å gjennomgå en rettssak.

For det tredje er det et vesentlig skille mellom straffesaker og sivile saker i retten. I straffesaker er det ikke voldsofferet som selv er part, men påtalemyndigheten. Det er ofte av stor betydning for voldsofferet at vi som bistandsadvokater kan forklare at det er samfunnet sin jobb å sanksjonere det lovbruddet de har blitt utsatt for, ikke den voldsutsatte personlig. Dette underbygges videre av at voldsutsatte har en mer tilbaketrukket rolle under selve strafferettssaken, og blant annet har rett til å forklare seg uten at tiltalte er tilstede. I de sivile sakene har man ikke slike muligheter fordi man selv må være part.

Den lange ventetiden fra stevning blir sendt inn til retten og frem til beramning av hovedforhandling er selvfølgelig også en stor belastning i seg selv.

Departementet foreslår også at voldsopfre som ikke får full erstatning i straffesaken, må gå til sivilt søksmål *flere ganger*. Dette kan for eksempel gjelde de som får tilkjent oppreisningserstatning i straffesaken, og som etter domfellelsen lider inntektstap på grunn av skadene de har blitt påført. Med dagens ordning vil de ha en prioritert sak hos Kontoret for voldsoffererstatning, med en saksbehandlingstid på «bare» et halvt års tid. Dette vil på ingen måte effektivisere eller gjøre det lettere for voldsopfre å få erstatning de i utgangspunktet skal ha krav på.

Oppsummert vil den foreslåtte ordningen med sivile søksmål etter all sannsynlighet være fordyrende både for voldsutsatt, voldsutøver (som ikke bare risikerer å betale selve erstatningsbeløpet, men også erstatte sakskostnadene), og overføre saker fra Kontoret for voldsoffererstatning med sine spesialiserte saksbehandlere til allerede overbelastede domstoler.

¹ <https://psykologtidsskriftet.no/fra-praksis/2017/01/hvorfor-tar-det-sa-lang-tid-fortelle-om-seksuelle-overgrep>

3. Færre vil få voldsoffererstatning

Som anført i forrige punkt, vil lovforslaget etter all sannsynlighet medføre det er langt færre voldsutsatte som vil få voldsoffererstatning dersom de foreslåtte lovendringene vedtas. Man kan se for seg at det bare er ofre for gjerninger utført av noen som ikke er nærstående, som ikke er påført alvorlige psykiske skader, og som er økonomisk ressurssterke, som vil være i stand til å fremme krav om voldsoffererstatning der voldsutøver ikke er dømt for volden i straffesak

Videre kan det vises til høringsuttalelsen fra Juridisk rådgivning for kvinner (JURK), som peker på at voldsutøver ikke var domfelt i 1 av 5 saker der det ble tilkjent voldsoffererstatning i 2019. Dette gjaldt totalt 441 saker, altså 20 prosent av alle innvilgelsene. Det er grunn til å tro at svært mange av disse ikke vil få voldsoffererstatning med en ny ordning fordi de ikke har ressurser til å ta saken til sivil søksmål.

Det er verdt å merke seg at voldsoffererstatningsordningen allerede er lite kjent, og at mange av de som søker har blitt kjent med ordningen gjennom rene tilfeldigheter. Dette beskrives blant annet i Oxford Research AS' rapport fra 2019 om voldsoffererstatningsordningen. Det er dermed allerede et stort antall voldsofre som aldri får erstatning for voldshendelser de har vært utsatt for. Dersom forslaget som er på høring vedtas, vil personkretsen ytterligere snevres inn.

Oppsummert vil vedtakelsen av de nye reglene medføre praktiske, økonomiske og psykiske hindre for å søke om erstatning. Det er en stor fare for at mange av de som sliter mest, vil ha størst problemer med å fremme krav dersom de foreslåtte endringene i dagens ordning gjennomføres.

Dagens voldsoffererstatningsordning innebærer allerede en rekke barrierer for at voldsofre skal tilkjennes erstatning, blant annet ved at ordningen er lite kjent, belastningen av å gjennomgå tidligere traumatiske opplevelser i forbindelse med erstatningsøknaden, belastningen av lang saksbehandlingstid og streng praktisering av regelverket. BFA vil på det sterkeste fraråde å innskrenke ordningen ytterligere gjennom de foreslåtte lovendringene.

Bergen Familie Advokat
v/Advokat Janneche Christine Lindtner og advokatfullmektig Åshild Marie G. Vige

Bergen Familie Advokat AS
side - 3

Adr.: Postboks 111, Sentrum, 5804 Bergen
www.bergenadvokat.no

Tlf.: 55 32 12 52

Faks: 55 31 99 21

Org.nr.: 990 516 308

mail@bergenadvokat.no